

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะเป็น เครื่องมือสื่อสารประจำชาติ โดยใช้ทักษะการฟัง การอ่าน การดู เป็นเครื่องมือในการรับสาร และใช้ทักษะการพูด การเขียนเป็นเครื่องมือในการส่งสาร และการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ในด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ก็เป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนา ซึ่งความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์นั้นเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษายุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ได้เน้นไปที่การพัฒนา ทางด้านการคิดเป็นหลัก ทั้งยังสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ตามมาตรา 24 (2) และ (3) ว่าให้สถาบัน การศึกษาฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ มาใช้ป้องกันและการแก้ไขปัญหา ให้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำให้ได้คิดให้เป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การคิด เป็น คือ การคิดอย่างมีเหตุผลและไตร่ตรองรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือกระทำสิ่งใด ๆ การคิดดังกล่าวจะส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 14) ทักษะการคิดที่นำมาพัฒนา ผู้เรียนให้สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ใช้กรอบ ด้านกระบวนการในการคิด ประกอบด้วย หนึ่งทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นต่อการคิดทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน และเป็นทักษะที่เป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูง ที่ซับซ้อนขึ้น ทักษะการคิดขั้นพื้นฐานจัดเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทักษะการคิดที่ใช้ในการ สื่อสาร และกลุ่มทักษะการคิดที่เป็นแกน สองทักษะการคิดขั้นสูง จัดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะ การคิดที่ซับซ้อน ทักษะพัฒนาลัทธิและการคิด และทักษะกระบวนการคิด

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียน ทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ

การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามกระบวนการเรียนรู้ และมีสมรรถนะ 5 ประการ คือความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดออกเป็น 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 36) โดยทั้ง 8 สาระนี้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องเกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อที่จะนำไปสู่การเรียนรู้วิชาอื่นๆ ซึ่งประกอบไปด้วยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษา และสาระวรรณคดีและวรรณกรรม โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการอ่านเป็น สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน และคาดหวังให้ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะ วัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การชื่นชมเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาในภาษาประจำชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) และได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนที่เรียนจบแต่ละช่วงชั้นเอาไว้เพื่อเป็นกรอบให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน และได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในส่วนของการอ่านคิดวิเคราะห์เอาไว้คือ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ ได้ถูกต้อง เข้าใจ ดีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจัยเรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็นโต้แย้ง และเสนอความคิดใหม่จากการอ่านอย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน เขียนกรอบแนวคิด ฟังความคิด บันทึกย่อความ และเขียนรายงานจากสิ่งที่อ่าน สังเคราะห์ ประเมินค่า และนำความรู้ความคิดจากการอ่านมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ ทางอาชีพ และนำความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน วิเคราะห์ วิจัยวรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น รู้และเข้าใจลักษณะเด่นของวรรณคดี ภูมิปัญญาทางภาษา และวรรณกรรมพื้นบ้าน เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีไทย ประเมินคุณค่าทางวรรณศิลป์ นำข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม

ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 6-7)

การอ่านมีบทบาทและความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพราะเหตุว่าการอ่านนอกจากจะทำให้ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคม ยังช่วยให้อ่านเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสามารถทำให้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างแนบเนียน ยิ่งกว่านั้นการอ่านยังเป็นการตอบสนองความสนใจ และความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นวิสัยของมนุษย์ได้อย่างดีเป็นการขยายทัศนระของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้กว้างขวาง ทั้งยังช่วยสนองความต้องการทางด้านนันทนาการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 1)

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะทุกด้านโดยหลักสูตรมีความมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถสื่อความหมายด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียนทักษะทางภาษาไทยทุก ๆ ด้าน การฟัง พูด อ่าน เขียน ในบรรดาทักษะทั้ง 4 ประการดังกล่าว ทักษะการอ่านได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นทักษะที่มีค่าที่สุด เพราะการอ่านเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับวิทยาการใหม่ ๆ ที่เจริญก้าวหน้า และนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่าการอ่านคือหัวใจของการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง และการเขียน ทั้งนี้เพราะว่าภาษาจากการอ่านย่อมเป็นพื้นฐานของทักษะอื่น ๆ ได้ต่อไป ดังนั้นการอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา หลักภาษา การใช้ภาษา หากนักเรียน มีพื้นฐานทักษะการอ่านดีแล้วย่อมสามารถนำความรู้ที่ได้ดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย (ทิสนา เขมณี. 2550 : 12)

การคิดวิเคราะห์ เป็นการช่วยในการแก้ปัญหา ทำให้รู้ข้อเท็จจริง ความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ สามารถพิจารณาได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากอะไร ทำให้การพิจารณาเรื่องราวเป็นลำดับขั้นตอน การคิดวิเคราะห์ช่วยให้สามารถแก้ปัญหา ประเมินและตัดสินใจ และสรุปข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับรู้อย่างสมเหตุสมผล ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 251, 1071) ได้ให้ความหมายคำว่า “คิด” หมายความว่า ทำให้ปรากฏเป็นรูป หรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ไคร้ครวญ ไคร้ตรง คาคะเนค่านวน มุ่ง จงใจ ตั้งใจ ส่วนคำว่า “วิเคราะห์” มีความหมายว่า ไคร้ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ ดังนั้นคำว่า คิดวิเคราะห์ จึงมีความหมายว่า เป็นการ ไคร้ครวญ ไคร้ตรงอย่างละเอียดรอบคอบแยกเป็นส่วน ๆ ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น ๆ และเสนอแนะสิ่งที่เหมาะสมอย่างมี

ความเป็นธรรมและเป็นไปได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์จึงสามารถกระทำได้ โดยการฝึกทักษะการคิดและให้นักเรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ สามารถเสนอความคิดของตน และอภิปรายร่วมกันในกลุ่มอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยครูและนักเรียนต่างยอมรับเหตุผลและความคิดของแต่ละคน โดยเชื่อว่า ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว นอกจากนี้การคิดวิเคราะห์ยังเป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546 : 24) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสามารถดำเนินการได้โดยการจัดประสบการณ์ตรง เช่น โรงพยาบาล โรงพัก ตลาด การจัดทัศนศึกษาหรือเปิดโอกาสให้เด็กทดลองปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง การทำวิจัยหรือการศึกษาหาความรู้ ความจริงด้วยตนเอง การใช้กิจกรรมเป็นสื่อกระตุ้นความคิดเป็น เช่น การพาไปดูการไต่वाที่ การใช้สถานการณ์สมมติให้นักเรียนได้โอกาสเสนอผลงานที่ตนเองศึกษาให้ผู้อื่นฟังอาจเป็นเพื่อนระดับเดียวกันหรือเพื่อนต่างระดับหรือให้คนอื่นฟัง และกิจกรรมกลุ่ม การระดมพลังสมอง การระดมความคิด การไตร่ตรองความคิดของกลุ่ม รวมถึงการวิจารณ์อย่างมีเหตุผล (อุษณีย์ โพธิสุช, 2537 : 99-100)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดย สมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน) หลังจากที่สถานศึกษาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาระยะหนึ่ง พบว่ามาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ จากการสรุปการประเมินผลของ สมศ. จากสถานศึกษาทั้งหมด 17,562 แห่ง มีสถาน ศึกษาเพียงร้อยละ 11.1 ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (มีผู้เรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป) ได้ผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานทั้งหมด 14 มาตรฐาน หมายถึง ภาพรวมของการจัดการศึกษาผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ในมาตรฐานที่ 4 มีผู้เรียนบรรลุน้อยมาก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 1)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แผนผังความคิดเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่าน คิดวิเคราะห์ เพราะการใช้เทคนิคแผนผังความคิดเป็นการเรียนรู้แบบมีขั้นตอนกระบวนการที่เป็นระบบ โทนี บูซาน (Tony Buzan) อธิบายในหนังสือ How to Mind Map ว่า Mind Map เป็นเครื่องมือในการจัดระบบความคิด

ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและเรียบง่ายที่สุด เป็นการแสดงออกด้านความคิดรอบทิศทาง และเป็นการกระทำโดยธรรมชาติของปัญญามนุษย์ เป็นเทคนิคกราฟิกที่ทรงพลัง ซึ่งให้ความสำคัญที่เป็นสากลในการแสดงถึงให้เห็นศักยภาพของสมอง (Buzan. 1997 : 31) และเป็นวิธีที่สร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นความคิด ถ้าระบบการอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านสามารถใช้แผนผังความคิด เทคนิค รูปแบบ มาประกอบการเรียนการสอน จะเกิดผลดีต่อตัวผู้เรียน ที่จะได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบและนำไปสู่ทักษะการเขียนอย่างความเข้าใจของตนเอง เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ตัวเองจัดกระทำขึ้นดังคำกล่าวของ วิชัย ตันศิริ (2543 : 9) ที่ว่า ครูสอนที่ดีจะต้องจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรม ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำจากการปฏิบัติสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียนหนองหินวิทยาคมที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553 : 11) ของโรงเรียนหนองหินวิทยาคม มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับพอใช้ และจากรายงานการประเมินผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ปีการศึกษา 2555 ช่วงชั้นที่ 4 (ม. 6) สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท1.1 คะแนนเต็มของสาระที่ 1 การอ่าน เต็ม 17 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 100) นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 9.13 ซึ่งต่ำกว่าระดับชาติ ที่เฉลี่ย 10.08 (รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) ปีการศึกษา 2552 ช่วงชั้นที่ 4 (ม. 6) โรงเรียนหนองหินวิทยาคม สพม. เขต 19

จากปัญหาของการอ่านดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมอื่น ๆ ของผู้เรียนและการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาทั้งในภาพรวม ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับ โรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด เป็นวิธีหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาการเรียนอ่าน คิดวิเคราะห์ได้ดี เพราะการสอน โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์คำ ภาษา สัญลักษณ์ ระบบ ลำดับ ความ เป็นเหตุเป็นผล ตรรกวิทยา การสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ได้เป็นอย่างดี จากเหตุผลและหลักการดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการเรียน คิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาการอ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่
2. ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่าใด
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาการอ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
4. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ที่จะดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้การอ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด พัฒนาการอ่าน คติวิเคราะห์
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน คติวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การอ่าน คิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่า ก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 5 ห้อง ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 37 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 33 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 32 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 จำนวน 24 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น 159 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม จำนวน 37 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling, บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 44)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลา 12 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ (ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

5. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาตามหลักสูตร โรงเรียนหนองหินวิทยาคม พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การพัฒนาการอ่าน คิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค

แผนผังความคิด ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย อ่าน คติวิเคราะห์เบื้องต้น เนื่องจากบทเรียน นิทาน บทความ ข่าว บทร้อยกรอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาการอ่านคติวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการอ่านภาษาไทย เพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน ตัดสินว่าถูกหรือผิด หรือหาคุณค่าของสิ่งที่อ่าน หาความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น หาข้อแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับจินตนาการประกอบด้วย หลักการอ่านเบื้องต้น การอ่านจากบทเรียน การอ่านจากนิทาน การจากบทความ การอ่านจากข่าวและการอ่านจากบทร้อยกรอง
2. การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยกแยะส่วนที่เป็นองค์ประกอบย่อย ๆ เพื่อทำการ โยงหาความสัมพันธ์ โดยสามารถบอกถึงหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะหรือค้นหาประเด็นต่าง ๆ จากสิ่งที่กำหนดมาให้ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ
 - 2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการค้นหาว่าความสัมพันธ์ย่อย ๆ ของเหตุการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับอย่างไร โดยสามารถเขียนในรูปประโยคสัญลักษณ์
 - 2.3 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลักการ หมายถึง ความสามารถในการค้นหาหลักการและนำหลักการนั้นไปช่วยในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง
 ดังนั้นการอ่าน คติวิเคราะห์ จึงหมายถึง อ่านแล้วเกิดการรับรู้ เข้าใจความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของผู้เขียน สามารถวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ และจำแนกแยกแยะส่วนที่เป็นองค์ประกอบย่อย ๆ หาความสัมพันธ์ เชื่อมโยงว่าเหตุการณ์นั้น ๆ เกี่ยวข้องกันอย่างไร
3. เทคนิคแผนผังความคิด (Mind Mapping) หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยในการสรุปผลความสัมพันธ์ของเนื้อหาหลัก เนื้อหารอง เนื้อหาย่อย ให้เป็นรูปธรรมด้วยแผนภาพซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์เนื้อหาว่ามีประเด็นใดที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเพื่อจะได้ศึกษาและทำความเข้าใจ

เข้าใจได้ง่ายขึ้น สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ใช้แผนผังความคิดโดยเมงมม

4. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แผนผังความคิด หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการอ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

- 4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 อ่าน คติวิเคราะห์เบื้องต้น
- 4.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 อ่าน คติวิเคราะห์จากบทเรียน
- 4.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 อ่าน คติวิเคราะห์นิทาน
- 4.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 อ่าน คติวิเคราะห์บทความ
- 4.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 อ่าน คติวิเคราะห์ข่าว
- 4.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 อ่าน คติวิเคราะห์บทร้อยกรอง

โดยมีขั้นตอนในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้อ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด มี 4 ขั้นตอนดังนี้

- 4.6.1 ขั้นนำ การอ่านและรวบรวมข้อมูล รูปภาพ อ่าน เรื่อง บทความ ทบทวนความรู้เดิม
- 4.6.2 ขั้นตอนการเขียนแผนผังความรู้ความคิด
- 4.6.3 ขั้นใช้แผนผังความคิดเล่าเรื่องที่อ่าน
- 4.6.4 ขั้นการใช้แผนผังความคิดในการเขียน

ความเหมาะสม

- 1) นักเรียนสรุปสาระสำคัญเป็นรายกลุ่มหรือส่วนบุคคลตาม
- 2) ครูให้คำชี้แนะ ปรับปรุงแผนผังความคิด ผลงานนักเรียน
- 3) ทำแบบฝึกหัด

5. ประสิทธิภาพ หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด เรื่อง การพัฒนาการอ่าน คติวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5.1 80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการวัดผลการปฏิบัติกิจกรรม และการทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผน ระหว่างเรียนโดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

5.2 80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบการอ่าน คิดวิเคราะห์ หลังการใช้เทคนิคแผนผังความคิด ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

6. **ดัชนีประสิทธิผล** หมายถึง ค่าแสดงความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

7. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนการอ่าน คิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

8. **ความพึงพอใจ** หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีของนักเรียนที่มีต่อการเรียน หรือ มีความสุข ชื่นชอบในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด รวมทั้งความเต็มใจและความกระตือรือร้นที่จะเรียนและปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ในวิชาภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการอ่าน คิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดสูงขึ้น และเป็นข้อเสนอแนะสำหรับครูนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมาย ในการเรียนรู้ของนักเรียน
2. ครูนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
3. แผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่าน คิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
4. โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศ การอ่านคิด วิเคราะห์ของนักเรียนอย่างมีคุณภาพ